

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента,

доктора мистецтвознавства, професора кафедри мистецтва та дизайну костюма

Київського національного університету технологій та дизайну

Кротової Тетяни Федорівни

на дисертаційну роботу **Воробчук Марії Сергіївни**

«Графічне зображення кодової інформації в дизайні:

еволюція, типології, тенденції»,

представлену на здобуття ступеня доктора філософії (PhD)

за спеціальністю 022 – Дизайн

Актуальність теми дисертації

Представлення та сприйняття інформації у вигляді коду або набору символів, створених на основі цифрових технологій, є відносно новою практикою. Кодовані повідомлення відіграють важливу роль у структурі сучасних візуальних комунікацій, утім, наукові дослідження проблематики в аспектах теорії, історіографії, термінології, методики, аналізу практичного досвіду – знаходяться на стадії активного розвитку. З огляду на це представлена до захисту дисертація Воробчук Марії Сергіївни «Графічне зображення кодової інформації в дизайні: еволюція, типології, тенденції» є своєчасним та необхідним внеском у теорію і практику візуальних комунікацій, що зумовлений широким застосуванням різновидів кодової інформації у взаємодії користувачів з мобільними додатками, веб-сервісами, об'єктами різних видів дизайну.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація виконана відповідно до напрямів наукових досліджень кафедри мистецтва та дизайну костюма Київського національного університету технологій та дизайну «Н/н 7/21 Дизайн і мистецтво у створенні систем життєзабезпечення людини: ергономічні, естетичні, екологічні, етнокультурні аспекти» (2021-2023рр.), кафедри мультимедійного дизайну КНУТД «Н/н 40/22

Художньо-комунікативні аспекти формування візуального змісту у дизайні засобами інформаційних технологій» (2022-2023pp.) та у межах ініціативної науково-дослідної теми КНУТД 0122U202029 «Методи і засоби розробки об'єктів дизайну з урахуванням соціально-культурних, екологічних та ергономічних чинників» (2023-2024pp.); окремі розділи роботи виконано у рамках договору на створення і передачу науково-технічної продукції «Розробка дизайну фірмового стилю для стоматологічного бренду» (договір №1319 від 09.07.2024 р.).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій.

Ознайомлення зі змістом роботи М.С. Воробчук дає підстави стверджувати, що представлені авторкою наукові положення, висновки і рекомендації є достовірними і обґрунтованими. Дисертація має логічну структуру, ґрунтується на сучасній методологічній базі, яку складають методи узагальнення та систематизації даних, порівняльного аналізу, історико-типологічний та хронологічний методи.

Мета дослідження полягає у виконанні комплексного мистецтвознавчого аналізу графічних зображень кодованої інформації в дизайні для встановлення особливостей їх еволюції, характерних тенденцій, типології та визначення особливостей проєктної практики дизайну кодованої інформації. Об'єктом дослідження є штрих-коди, QR-коди та AR-коди з позицій дизайну; предметом дослідження є графічні зображення кодованої інформації в дизайні, їх еволюція, типології та тенденції розвитку.

Наукові положення, викладені у роботі Воробчук М.С., підтверджені результатами опрацювання значного теоретичного та фактологічного матеріалу і базуються на фундаментальних положеннях теорії і практики дизайну.

Структура і зміст дисертаційної роботи. Відповідність дисертаційної роботи встановленим вимогам

Цілісність роботи забезпечено належним структуруванням матеріалу. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів та висновків; обсяг основного

тексту – 159 сторінок. Список використаних джерел містить 194 позиції; додатки подано на 122 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 305 сторінок.

Структура дисертації і послідовність викладу матеріалу відповідають поставленим меті і завданням дослідження. У *вступі* на основі критичного аналізу результатів наукових досліджень у галузі визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, окреслено наукову новизну та практичне значення результатів дослідження; викладено інформацію про апробацію та впровадження результатів роботи.

У *першому розділі* авторкою проведено аналіз наукових джерел за темою, визначено загальну методологію та структурну модель дослідження. Проаналізовані дослідження зарубіжних і українських вчених доводять важливу роль кодової інформації в контексті художньо-проектної культури та формують базу для аналізу візуальних кодів. Джерельна база дослідження систематизована авторкою у 6 груп.

У *другому розділі* розкрито специфіку проектування графічних зображень кодової інформації з позицій дизайну. Досліджено еволюцію кодової інформації та виокремлено етапи її розвитку. Важливим результатом роботи є розробка типології систем кодування графічних зображень у різних видах дизайну та визначення сфер їх використання. Розроблено класифікацію кодів за рівнем подачі інформації.

У *третьому розділі* авторка зосереджує увагу на художній виразності та візуально-образній мові графічних зображень кодової інформації. Дисертанткою опрацьовано великий обсяг візуального матеріалу, проведено аналіз принципів та засобів виразності, що застосовуються при проектуванні кодової інформації. Запропоновано алгоритм проектування кодової інформації, що заснований на трансформації графічних зображень через безпосередню взаємодію з глядачем та на відтворенні штрих-кодів, QR-кодів, ARкодів. Представлений алгоритм дозволяє прорахувати основні етапи роботи дизайнера над графічним зображенням коду, удосконалити візуальний образ графічних зображень кодової інформації та прослідкувати ергономічну

взаємодію у використанні сучасних мобільних пристроїв людиною. Авторка обґрунтовує модель створення кодової інформації, яку «декодує» людина за допомогою камери мобільного телефону, долучаючись при цьому до співавторства твору.

Висновки до розділів та загальні висновки відображають результати різних етапів дослідження та виконання поставлених завдань.

Наукова новизна результатів полягає в проведеному аналізі еволюції графічних зображень кодової інформації в дизайні; у розгляді графічних зображень кодової інформації як інтеграції бази даних та графічного твору; у характеристиці сфер використання графічних зображень кодової інформації; у розробці алгоритму проектування графічних зображень кодової інформації в дизайні.

Практичне значення дослідження полягає в узагальненні світового та українського досвіду проєктних практик, що стосуються питань кодування зображень, а також у розширенні бази даних для подальших досліджень. Висвітлені у дисертації результати можуть бути використані в наукових дослідженнях з історії та теорії дизайну. Основні положення та результати дисертації можуть знайти практичне застосування в освітньому процесі при підготовці дизайнерів, а також у проєктній діяльності дизайнерів-графіків, дизайнерських брендів, компаній тощо.

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

За темою дисертації опубліковано 16 праць, з них; 3 статті у журналах, включених до наукометричної бази Scopus, 5 статей у фахових виданнях України, 8 публікацій – за результатами доповідей на всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях. Опубліковані роботи повною мірою відображають результати дисертаційного дослідження та наукову новизну. Наукові публікації відповідають вимогам п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора

філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Дотримання норм академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушень академічної доброчесності. У дисертації наявні посилання на відповідні джерела, зазначені у списку використаних джерел, визначено особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві працях.

Дискусійні питання та зауваження щодо змісту дисертації

Відзначаючи актуальність теми даної дисертаційної роботи, наявність досягнутих нових наукових результатів та загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи вважаємо за необхідне висловити окремі зауваження та побажання:

1. У п. 2.2. «Типологія систем кодування у різних видах дизайну» та 2.3 «Сфери використання графічних зображень кодованої інформації в дизайні» авторка застосовує термін «безпечний дизайн» (с. 74, 77, 80, 94). Виходячи з того, що дисертантка вкладає в дане поняття можливість захисту споживачів від підробок товарів за допомогою кодованої інформації, доцільніше було би обґрунтувати відповідну функцію кодованого повідомлення;

2. У п. 3.1.2 «Засоби виразності та структурне формоутворення кодованої інформації в дизайні» доцільно було би узагальнити засоби і методи, які використовуються у зображеннях кодованої інформації;

3. У висвітленні сучасного стану і тенденції проєктування графічних зображень кодованої інформації окрім прикладів зарубіжних компаній необхідно було розглянути досвід українських розробників, що демонструє перспективні напрями.

Висловлені зауваження і побажання не знижують загальну позитивну оцінку роботи і мають значення для подальших досліджень теми.

Загальні висновки та оцінка дисертації

Дисертаційна робота на тему «Графічне зображення кодованої інформації в дизайні: еволюція, типології, тенденції», є самостійною та завершеною працею,

має наукову новизну та практичне значення. За змістом і структурою дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022.

Серед вагомих здобутків дослідження слід виділити проведений аналіз специфіки кодової інформації в об'єктах різних видів дизайну (об'єкти реклами, друкована, пакувальна продукція, веб-дизайн, мобільні додатки тощо), визначення ролі графічного дизайнера у розробці цифрових кодів різних типів для різних сфер застосування, обґрунтування принципів кодової інформації як інформаційно-візуального провідника між цифровими та офлайн-системами, розкриття особливостей використання кодової інформації для просування продукції та розвитку бренду.

Вищевикладене дозволяє зробити висновок, що Воробчук Марія Сергіївна, авторка дисертаційної роботи «Графічне зображення кодової інформації в дизайні: еволюція, типології, тенденції», заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 022 – Дизайн.

Офіційний рецензент:

доктор мистецтвознавства, професор,
професор кафедри мистецтва
та дизайну костюма
Київського національного університету
технологій та дизайну

Тетяна КРОТОВА